

2) да у свакој општини у по једном потесу изврши угледно омеђавање;

3) да за сваку општину састави неку врсту распореда по коме би посао на омеђавању имао да се креће;

4) да сваку општину подели у реоне и сваки реон додели по једном општинском одборнику, који би имао да се стара да омеђавање у дотичном реону буде на време завршено;

5) да најмање по једном месечно обиђе сваку општину, да се на лицу места увери како радови на омеђавању напредују и да том приликом даје пригодна упуства;

6) да кажњава сопственике који у одређеном року не би извршили омеђавање.

Ова казна требало би да иде у фонд који би требало образовати при одељењу катастра Министарства финансија, а служио би као покриће за учињене издатке око извршеног омеђавања.

Пошто већина сопственика чине земљорадници, који преко зиме немају много посла разумљиво је да би се много лакши и бољи начин у том годишњем добу одазвали тој својој обавези.

II.

Да се свима групама на детаљном премеру призна извесно време за омеђавање за које би имале паушални додатак у пуном износу.

Сматрамо да је први предлог по државу и геометра повољнији из разлога што је знатно јефтинији и што би геометар у томе случају дошао у општину са извршеним омеђавањем па би сву своју пажњу могао несметано да усредсреди на квалитет и квантитет рада. У колико и овим путем не би све парцеле биле омеђене, снимале би се према стању на терену, али без обавезе да их геометар омеђи, пошто то он са довољном тачношћу никада не може омеђити. За такве парцеле састављао би се списак неомеђених парцела, за чију оверу мислимо да би биле позваније претпостављене старешине него општинске установе.

Важност правилног и што скоријег решења овога питања није потребно наглашавати, пошто је свакоме јасно, да о неком бољем и тачнијем катастру нема ни говора без солидно извршеног омеђавања, како пак напред изложени предлог највише одговара нашим приликама сматрамо да се то питање може само на тај начин решити.

PRESTAVKA UDRUŽENJA GEOMETARA I GEODETA

Kraljevine Jugoslavije

Gospodinu Ministru finansija.

Gospodine Ministre,

Glavna Uprava Udruženja geometara i geodeta Kraljevine Jugoslavije, imajući u vidu veliki zadatak izvodenja katastarskog premera u zemlji, smatra za osobitu čast i dužnost da Vam kao svome

vrhovnom šefu skrene pažnju na čitav niz problema, koji su od interesa za službu, struku i geodetski stalež.

Izvođenje novog katastarskog premera je jedna od najvećih tehničkih tvorevina svake moderne države. Nakon oslobođenja geodetski poslovi uzeli su zato veliki zamah, a specijalno radovi na katastru zemljišta. Godine 1919 bilo je premereno $\frac{3}{5}$ celokupne državne teritorije t. j. oko 15,000.000 ha, a imao je da se izvrši premer na preostale $\frac{2}{5}$, odnosno na površini od oko 10,000.000 ha. Novi katastarski premer izvršen je do sada na površini od 4,500.000 ha, te danas postoji katastarski premer na blizu $\frac{4}{5}$ celokupne državne teritorije.

Rezultat ovoga premera svodi se na sledeće: novi katastarski premer radio se i radi se još uvek na nesolidnoj osnovi — protivno zakonskim propisima — a stari premer radi neodržavanja propada. Danas, posle 20 godina rada na katastru zemljišta, izlazimo pred Vas sa žalosnom ali istinitom konstatacijom, da su dosadanji radovi na novom katastru nezadovoljavajući i da su promašili svoj tehnički i privredni cilj, pošto su osnovna načela Zakona o katastru zemljišta prenebregnuta.

Stari premer, rađen u različitim sistemima, radi neodržavanja na terenu tokom vremena takav je da je gotovo potpuno zastareo. Danas ni katastarske, ni gruntovne vlasti ne mogu garantovati oblik, površinu, granice i kulturu parcele, niti pak tačnost upisa sopstvenosti, jer se katastar i gruntovnica ne slažu sa stvarnim stanjem na terenu. Ovo je sud ne samo Udruženja, već svih stručnih lica i udruženja o radovima na novom premeru i stanju na starom premeru. Neverovatno je i neshvatljivo je, da je geodetska struka ovako zapostavljena i ako se zna, da od nje država i svaki pojedinac ima direktne koristi.

Za svo preteklo vreme od ujedinjenja do danas geodetski stalež uložio je sav svoj talenat, sve svoje umne i fizičke sposobnosti, da svojim radom doprinese svoj prilog napretku svoje otadžbine, ubeđen da će taj trud biti zapažen, moralno i materijalno nagrađen. Međutim, za njega kao državnog činovnika zaveden je iznimni režim, prema kome su raspisi, pravilnici i uredbe zamenili Zakon o činovnicima. Osoblje na novom premeru za čitavih 7 godina nije primalo platu mesta službovanja, a niti pak putne i selidbene troškove i ako se prema organizaciji finansijske službe celokupno osoblje na novom premeru nalazi pod direktnom upravom Ministarstva finansija — Odeljenja katastra i državnih dobara u Beogradu, a odakle se upućuje na rad po katastarskim opštinama pojedinih srezova. Raspisima je određeno radno vreme od izlaska do zalaska sunca. Uveden je paušalni sistem nagrađivanja terenskoga rada koji onemogućuje kvalitet rada. Da se ovaj sistem održi onemogućeno je osoblju, da se žali višim instancama na taj način, što je donet raspis, kojim je zabranjeno izdavanje prepisa službenih akata svakome, pa i činovnicima toga odeljenja.

Nagrađivanje terenskog rada vrši se po paušalnom sistemu uz takav minimum rada, da ga ni najmanji procenat službenika nije mogao postići. Najbolji dokaz, da je sistem paušala štetan ne samo po interese geometara, već i države je taj, što ga je Ministarstvo finansija već četiri puta menjalo i dopunjavalo tako, da ovogodišnja

izmena predviđa smanjenje za oko 25% od celokupnog zadatka. Dakle, geometri su morali svojim znojem i trudom od 1931 do 1939 godine da plaćaju jednu zabludu svojih pretpostavljenih, koji su tek danas zvanično ustanovili da je stvarni minimum, koji se uz najveće napore može postići, za 25% manji od onoga koji je kroz osam godina važio kao minimum, ma da je i taj smanjeni minimum neostvarljiv.

Nepojmljivo je da postoje katastarske uprave, kao državna nadležstva a da čak ni služitelja nemaju.

Udruženje je za 10 godina upotrebilo sva legalna sredstva da uveri merodavne faktore, da se katastarski premer saobrazi zakonu i podvlačilo kako će radovi po ovom paušalnom sistemu i pri ovakvoj organizaciji rada dovesti do loših rezultata i da ovakav katastar neće biti značajna tehnička tvorevina.

Nema u ovoj zemlji nijedne katastarske ustanove, državne ni privatne, nijednog geodetskog stručnjaka, koji u potpunosti ne deli ovo izloženo gledište udruženja. Ovo gledište deli i samo odeljenje katastra, jer je i sam feš Tehničkog oteka u svom referatu, koje Vam prilažemo, izneo nedostatke dosadanjeg rada i organizacije u Odeljenju katastra državnih dobara.

Koji je uzrok ovakvog stanja u katastru? Svi nadležni odgovaraju „nema budžetske mogućnosti“. Ove budžetske nemogućnosti provlače se kroz 20 godina. Iz tih razloga skoro je upropašćen stari premer; novi premer ne radi se saglasno sa postojećim zakonskim propisima; osoblje se redovno ne unapređuje; diplomirani geometri se ne postavljaju, već po 4—5 godina služe kao tehnički dnevničari; novi premer propada, pošto nema dovoljno mogućnosti za njegovo održavanje; katastarske uprave nemaju svojih služitelja, a iz istih razloga zaveden je paušalni sistem nagrađivanja na novom premeru.

Jednom rečju prema izlaganju pretpostavljenih u Odeljenju ni na jednom polju geodetske delatnosti nema budžetske mogućnosti, naprotiv mi, pretstavnici geometarskog staleža kategorički tvrdimo, da je najveći uzrok ovom i ovakvom stanju loša politika i organizacija, koja je dovela dotle, da je katastar danas na 4/5 države u ovakvom stanju.

Prema Zakonu o katastru zemljišta predviđen je Odbor za državni premer, koji treba da se stara o primeni Zakona i savremenih naučnih metoda geodetske nauke, kako bi premer bio upotrebljiv za sve tehničke, privredne i pravne svrhe. Nažalost, ovaj Odbor sastavljen je većinom od činovnika Odeljenja katastra i državnih dobara, čiji rad s obzirom na iznimni režim koji vlada u katastru, dolazi u koliziju, te kao takav, nije odgovorio svom zadatku, što se je potpuno unapred moglo očekivati s obzirom na njegov sastav. U njegovom radu ne učestvuju ni pretstavnici visokih tehničkih nauka, ni pretstavnici stručnih udruženja — jugoslovenskih inženjera, niti pak Udruženja geometara i geodeta, niti pak pretstavnici pojedinih zainteresovanih ministarstava (na primer Ministarstva saobraćaja).

Glavna uprava Udruženja geometara i geodeta je bezbroj puta skrenula pažnju merodavnim faktorima, da je neminovno potrebno sazvati jednu širu konferenciju svih pretstavnika geodetske nauke, koja će utvrditi negativne činjenice u odeljenju katastra, naglašujući da je neophodno potrebno obrazovati jednu anketnu komisiju

vrhovnih geodetskih stručnjaka, koja će utvrditi sledeće: Da Zakon o katastru zemljišta nije primenjen u najbitnijim svojim principima, da omedavanje ni javnih ni privatnih imanja nije izvršeno po propisima Pravilnika, da je stari premer skoro potpuno propao zbog neodržavanja, da je uvođenje nestručnog osoblja s obzirom na paušalni sistem stvorilo nesolidnu konkurenciju i imalo rdavih posledica po kvalitet izvršenih radova. Da je uvođenjem iznimnog režima imalo nedoglednih posledica i naposletku da je katastarski premer izvršen po do sada nečuvenim niskim cenama, koje će nas skupo koštati kada se za sve druge tehničke i privredne svrhe sem poreske bude moralo naknadno premeravati.

Gospodine Ministre,

Celokupni geometarski stalež obraća Vam se sa ovom pretstavkom u kojoj su izloženi osnovni zahtevi geometarskoga staleža, a od čijeg rešenja zavise interesi većine građana ove države, kao i interesi geometarskog staleža, a oni se sastoje u sledećem:

1) Da se sazove jedna šira konferencija geodetskih stručnjaka u kojoj bi učestvovali: pretstavnici svih visokih tehničkih škola, pretstavnici svih zainteresovanih ministarstava, kao i pretstavnici svih stručnih udruženja — udruženja geometara i geodeta Kraljevine Jugoslavije, te Savez Udruženja jugoslovenskih inženjera.

2) Da je neminovno potrebno povećanje redovnih budžetskih kredita u cilju pravilnog održavanja postojećeg katastra van granica bivše predratne Srbije i njegove obnove i dopune, kao i izvođenje novog katastarskog premera najmodernijim naučnim metodama.

3) Da se bezuslovno ukine Pravilnik o poušalnom sistemu na novom premeru, jer je štetan po interese države, struke i staleža, a da se naknada za terenski rad određuje po Uredbi, o naknadi putnih i selidbenih troškova br. 84600/I/1931.

4) Da se kod katastarskih uprava kao samostalnih državnih nadležstava postave stalni služitelji i da se kod održavanja katastra odobri uzimanje figuranata na teret države.

5) Da se katastarske uprave obezbedenjem potrebnih kredita i dovoljnog osoblja, osposobe za normalno funkcionisanje i da se stručna lica po upravama što više oslobode administrativnih katastarskih poslova, da bi se pojačao rad na tehničkom održavanju katastra.

6) Da se poradi na donošenju pravilnika kojim bi bili normirani stručni geodetski radovi kod obnove premera, reambulacija, parcelacija, kao i do sada svih izdatih uputstava za rad na novom katastarskom premeru.

7) Da se izmeni čl. 35 tač. 4 Uredbe 1100/32 s tim da ovlašćenje za izvođenje geodetsko-geometarskih radova mogu dobiti i geometri i geodeti zaposleni kod državnih i samoupravnih vlasti i da se rok od 15 godina za sticanje ovlašćenja smanji na 10 godina.

8) Da se starešinski izveštaji o oceni, pre dostavljanja Vrhovnoj komisiji, saopšte službenicima kako bi se isti u slučaju potrebe mogli žaliti pre nego što Vrhovna komisija donese konačnu odluku.

9) Da se kod državnih i samoupravnih vlasti za geodetsko-geometarske radove zaposle samo lica sa stručnim kvalifikacijama, a gde se izrađuju planovi za sprovođenje u katastar i u zemljišne knji-

ge, da se osnuju geodetsko-geometarski referati (otseci), a o licima da vodi evidenciju Odeljenje katastra i državnih dobara.

10) Da se odredi radno vreme osoblju na novom katastarskom premeru.

Gospodine Ministre,

Glavna uprava Udruženja geometara i geodeta, predajući Vam ovu rezoluciju u kojoj su izneti osnovni zahtevi Udruženja, uverena je da ćete je blagonaklono proučiti i doneti shodne odluke koje će biti na korist i državi i nama geometrima.

Vaše zauzimanje za uspešno izvođenje katastra kao najvećeg tehničkog rada u našoj zemlji, imaće blagotvorno dejstvo i na samu narodnu privredu, jer će rezultat toga biti: dobivanje podataka o veličini i kvalitetu obradivog i neobradivog zemljišta, omogućenje hipotekarnog i drugog kreditiranja našeg najmnogobrojnijeg staleža — seljačkog; jeftinije izvođenje svih tehničkih radova, železnica, puteva, regulacija, komasacija, agrarnih i ostalih radova ove vrste.

Primate, Gospodine Ministre, izraz našeg osobitog poštovanja.

U Beogradu, 21 septembra 1939 g.

СЕДНИЦА ГЛАВНЕ УПРАВЕ

Главна управа Удружења геометара и геодета Кр. Југославије, одржала је своју редовну седницу на дан 21 и 22 септембра 1939 год. С обзиром на важне одлуке које су имале да се донесу, позвани су на седницу сви колеге, чланови Гл. управе и умољени да безусловно присуствују овој седници. Седници су присуствовали следеди чланови Гл. управе: претседник Милачић, п. претседник Радић, секретар Миленовић, благајник Савић, библиотекар Вељковић, затим делегати секција при Гл. управи г.г. Данило Прица, претседник секције за Моравску бановину, Трбовић Дејан претседник секције за Вардарску бановину, Николић Радован, делегат секције Београд и Којовић Милан делегат секције за Дунавску бановину.

Дневни ред секције био је следећи:

1) Организација катастарске струке и примена геодетског законодавства.

2) Изнимни положај геодетског staleжа с обзиром на његов положај као чиновника и јавног радника.

3) Извршење резолуције донесене на скупштини у Нишу.

4) Преставка и пријем код г. Министра финансија.

5) Преставка и пријем код г. Министра пољопривреде.

6) Евентуалије.

Пошто је седница отворена, прочитан и примљен записник са прошле седнице, развила се је дискусија по свим питањима дневног реда. Након дуге свестране и исцрпне дискусије по свим питањима, на седници је једногласно одлучено да се из досада-

шњег резервисаног става изађе и да се нађе пут и начин да се на надлежном месту изложи у потпуности целокупно стање које влада у струци и сталежу, и да је већ крајње време да се један пут за увек престане са досадањом праксом, која је заведена у Одељењу кат., и држ. добара где законе замењују уредбе, правилници, решења и расписи и да се тражи увођење систематске, планске и организоване катастарске политике, базиране на стриктној примени постојећег закона и примене савремене геод. науке. Истовремено да се умоле меродавни фактори, да се према геометарском сталежу примењује закон о чиновницима и уредбе које су у вези са истим, а да се акордни систем који је довео радове у овакво стање укине; и да се неминовно изврши реорганизација у катастарској струци и то нарочито у делокругу рада који спада у надлежност катастарског отсека.

Непотребно је подвлачити да су радови на одржавању катастра за ових двадесет година катастарске политике дошли у безизлазно стање, тако да је стари премер скоро потпуно упропашћен услед неодржавања, тако, да данас нема скоро ничег заједничког између катастра и грунтовнице, а такође ни једно ни друго са стварним стањем на терену. Радови на одржавању новог катастарског премера у Србији не налазе се у бољем положају, те постоји бојазан, да се на основу тих радова бар у извесним срезовима неће моћи ни основати земљишна књига. Из свега напред изложеног намеће се питање једне хитне и неминовне темељне реорганизације катастарске струке.

Имајући све ово у виду Гл. управа је у том духу спремила и предњу претставку на Г. Министра финансија у чији делокруг највећим делом и припада гро радова и поготову већина геометарског сталежа.

Пријем код Министра финансија г. Др. Шутеја.

Министар финансија г. Др. Јурај Шутеј изволео је примити Гл. управу удружења геометара и геодета, на дан 21 септембра 1939 године. Овом приликом Гл. управа изнела је у кратким потезима целокупно стање које влада у струци и сталежу, трудећи се да тачно прикаже у каквом се стању налазе технички радови на новом катастарском премеру и стање на старом премеру, подвлачећи незгодне последице овакове голитике и организације самих радова као и одступање од законских прописа. Затим је приказала г. Министру изнимни положај геометарског сталежа с обзиром на акордни систем, радно време, путне и селидбене трошкове, забрану издавања преписа службених аката, те животне услове геометара на новом премеру и примену § 110 тач. 16 т. ј. дискреционо право г. Министра и т. д. са напоменом да овај систем влада од 1930 године и да се ни у чему битно до данас није изменио.

Гл. управа са зодовољством је примила присутност Начелника Одељења кат. и држ. добара г. Др. Звонимира Краља јер је могла у његовом присуству изнети целокупни комплекс питања која су њему као начелнику одељења безброј пута предочена, а за која је он кроз читави низ година био дизаинтересован.

Г. Министар саслушао је са великом пажњом излагање Гл. управе, и изјавио је у главном следеће:

Да ће преставку у најкраћем року испитати и донети потребне и праведне одлуке и да ће настојати да се кредити за премер у идућој буџетској години повисе, да се чиновници обезбеде и да ће захтевати исправност и савесност код истих, а према несавесним бити немилосрдан.

Интересовао се је да ли су сви геометри разврстани, колико има дневничара и докле је дошао премер у Србији, пошто зна да су остали крајеви раније премерени.

Главна управа захвалила се г. Министру на љубазном пријему и датом обећању, а са своје стране обећала је пуну сарадњу и допуњска обавештења по свим питањима.

Претставка и пријем код г. Др. Бранка Чубриловића Министра пољопривреде.

Ресор пољопривреде спада у оне ресоре који геометарски сталез после ресора финансија највише интересује. Са сваке наше скупштине, упућена је по нека тачка резолуције на надлежно место у Министарство пољопривреде. Након Уједињења, колонизација земљишта и аграрна реформа, а доцније нови катастарски премер изазвали су неминовну потребу за образовањем стручног особља, за извршење ових задатака.

Недостатак стручног особља највише се је осетио у ресору пољопривреде, где се је и појавила првенствена потреба за стручним људима. Услед недостатка стручног особља у ресору аграрне реформе, а доцније Мин. пољопривреде позив геометара обављали су људи различних професија, који са позивом геометра нису имали ништа заједничко. Има много случајева, да је међу људима који су обављали стручне радове у министарству пољопривреде било: сликара, фотографа, трговаца, правника итд. Струка и позив геометра од овога су много трпели.

Овај систем упослења нестручног особља задржао се је кроз сво време. Услед оваквог стања технички радови у министарству пољопривреде нису на довољној стручној висини. Стање техничких радова, срећеност техничког елабората, као и аграрног оператера налази се у таквом стању да је немогуће доћи до тачних података о фактичном стању. Не стоји се боље ни у техничко-статистичким податцима. Права слика несрећеног стања у техничком погледу добила би се једино ако би се извршио један темељни преглед целокупног аграрно-техничког деловања.

О организацији послова, нарочито на југу, дало би се такођер много рећи: премеравање читавих комплекса где се насељење у опште није вршило, подизање насељеничких кућа, где се нико није населио, премеравање за аграрне судове, извођење канализације, копање бунара и још много других техничких радова, намеће потребу за неминовну организацију техничких радова у ресору пољопривреде. У вези предњег су и донешене резолуције на гл. скупштини у Нишу:

10) „Да се код државних и самоуправних власти за геодетско геометарске радове запосле само лица са стручним квалификацијама, а где се израђују планови за спровођење у катастар и у

земљишну књигу да се оснују геодетско геометарски реферати (отсеци) а о лицима да води евиденцију Одељење катастарара.

11) Пошто на три четвртине територије наше државе нема никаквих закона о аграрним операцијама, а на осталој 1/4 се ради по старим законима, предлажемо да се оснује Отсек за аграрне операције и да се донесе јединствен Закон о комасацији, подели земљишних заједница, уређењу сервитута и осталим аграрним операцијама“.

Одлучено је да се посети г. Министар пољопривреде и да му се преда следећа претставка:

1) Да се у самом Министарству оснује одељење за аграрне операције, односно за техничке радове, са задатком да координира све техничке радове у вези са аграрним операцијама, како на северу тако и на југу наше државе, те да спроводи све послове везане за колонизацију — подизање насељеничких кућа, премера земљишта за аграрне судове, извођење канализације, копање бунара и свих радова на мелиорацији аграрног земљишта. Поред овога настојати на координацији радова са катастром нарочито онде где су катастарски радови на премеру завршени. У ту сврху потребно је појачати сарадњу са Министарством финансије — одељењем катастра и државних добара као и са осталим министарствима, а преко одбора за државни премер.

2) Да се у вези са тачком 1 донесе уредба о дефинитивној организацији Врховног повереништва, а за шефа техничког отсека постави ново лице које ће обављати ту дужност на корист државе и задовољство службеника.

3) Да се онемогући да она лица која немају квалификације за вршење геометарске дужности исту и обављају. Лица која се већ налазе настојати сукцесивно да буду замењена са квалификованим особљем, а дотле да се овакова лица неквалификована онемогуће да раде самостално било какве техничке послове, већ да се задрже у канцеларији на сређивању елабората, а за случај теренскога рада да буду додељени као помоћници квалификованом особљу.

4) да се она лица која се воде као геометри код аграрних судова ставе под надзор квалификованог особља, а да се у будуће не постављају неквалификована лица.

5) Да се у буџету и финансијском закону избришу звања „хонорарно техничких чиновника“ и „технички надничар“ па да се у место тога предвиде звање геометара, и на та места поставити лица са потребном стручном спремом.

Поред изложенога Господине министре, молимо Вас да узмете у поступак раније поднету молбу преко Врховног повереништва у Скопљу под бр. 1890 од 18 фебруара 1938 г. којом је Удружење молило да му се додели једна безвласничка кућа у Скопљу.

С обзиром на важан задатак који врше геометри и геодети у нашој држави и с обзиром на то да су они онај технички фактор без кога се није могло ни почети са решавањем аграрног питања и колонизације, а нарочито у јужним крајевима наше државе, надамо се да ћете Удружењу геометара — секцији „Југ“ доделити кућу у Скопљу. На томе месту Удружење би у доглед-

ном времену подигло свој дом који би служио искључиво у културно-просветне сврхе.

Напомињемо Вам да је до сада било случајева да су сталешке организације добиле такве безвласничке куће и то: Удружење инжењера, ватрогасаца и још нека културна удружења. До данас за ово нисмо наишли на разумевање код Ваших претходника изговарајући се да овим држава губи материјално.

Мишљења смо да ће много већи ефекат бити ако се једном удружењу као што је наше додели једна оваква кућа, него ли да у државну касу продајом те куће уђе максимум 10.000 динара.

Приликом посете г. Др. Чубриловићу, Министру пољопривреде, Гл. управа изложила је предња питања и истовремено упознала г. Министра са општим стањем које влада у геодетској струци и сталежу, нарочито на радовима на новом кат. премеру и стањем на старом премеру као и о општем положају геометарског сталежа, а нарочито оних на новом премеру, под паушалним — акордним системом и свим осталим околностима. Гл. управа излажући све ово замолила је г. Министра да се заузме за геометарски сталеж не само у његовом ресору већ и у осталим ресорима. Г. Министар са изванредном љубазношћу примио је претставнике геометарског сталежа и са великом пажњом саслушао њихово излагање и на крају изјавио: да ће питања која се тичу његовог ресора повољно решити и да ће се заузети да се и остала питања реше на корист струке и сталежа. Како већина питања није из његовог ресора, већ из ресора Министарства финансија препоручио је Гл. управу г. Министру финансија како би до повољног решења што пре дошло.

ИЗ КЊИГА И ЧАСОПИСА

Улога геодезије у рату

У вези са садашњим светским догађајима, који стварају ратну психозу у целом свету а нарочито у државама, које се налазе близу области обухваћених ратом и чији интереси могу бити угрожени развојем ратних операција постављено је у први ред питање народне одбране.

Многобројне књиге и чланци у разноврсним часописима на свим језицима културних народа света расправљали су резултате како светског рата 1914—1918 г. г., тако и следећих ратова — итали-абисинског, јапано-кinesког и грађанског рата у Шпанији, и трудили се да одреде њихов утицај на организацију народне одбране и предвиде промене у начинима савременог ратовања.

За наше читаоце је најинтересантније видети какву улогу игра геодезија у припреми народне одбране и у извођењу ратних операција.

У току ове године овај предмет расправљали су два чланка у немачком часопису *Allgemeine Vermessungs-Nachrichten*, и то *Oberregierungsbaurat'a Erhardt'a* — *Militärliche Vermessungen* (№ 10) и *Obertsleutenant'a K. Justrow'a* — *Die Festungssperren und*

das Zusammenwirken der Waffen in der Zukunftsschlacht (№ 16) и чланак мајора **Н. И. Шилова** — Геодезија и картографија у служби народне одбране (Бр. 3) у руском часопису „Геодета“.

Материјал ових чланака служи за основу нашег кратког прегледа.

Како је познато примена геодезије у војне сврхе поверена је нарочитој Војно-географској служби армије. Обично се она дели на неколико одељака, и то, — **астрономо-геодетски**, који врши тријангулационе радове, астрономска посматрања, гравиметријска мерења, као и научна испитивања везана за ове радове. **Топографски** одељак прикупља материјал за израду војних карата путем топографског снимања; после светског рата поред топографског почели су употребљавати снимање аеро-фотограметричко, које све више потискује у позадину снимање помоћу геодетског стола и кипрегела, остављајући му подређено, помоћно место. С тим у вези у неким државама образовани су у Војно-географској служби нарочити **аерофотограметријски одељци**.

Картографски одељак брине се за израду и умножавање карата.

У мирно доба Војно-географска служба поред израде карата целе државне територије припрема потребан број карата за оне делове граничних области који могу постати рејонима могућих војних операција, предвиђених генералним штабом за све евентуалне околности. Ове карте сачињавају тако звани мобилизациони фонд.

Величина ових фондова могла би се проценити по примеру из светског рата, кад је француска Војно-географска служба пре почетка рата имала у њему 12 оштампаних листова карата у размери 1:200000 и 6 исте размере, који су се налазили у штампи. За потребе штабова биле су припремљене карте у размери 1:80000 из рачуна 10 комплеката на пук. Осим тога за утврђене (фортификационе) рејоне биле су припремљене т. з. ориентирне карте у размери 1:20000. Свега мобилизациони фонд карата располагао је са 15.000.000 примерака, који су били подељени на 600.000 индивидуалних пакета за официре и нареднике. Маколико била велика ова запремина карата она се је показала већ у самом почетку рата као недовољна.

Због тога без одлагања у Француској биле су предузете мере проширења постојеће литографије Војно-географске службе, реквириране су две приватне литографије и израда 1.200.000 примерака карата у размери 1:100000 наручена је у седам париских литографија.

У току самог рата потреба у картама све више је расла при чему њихова размера се је све више и више повећавала, а исто се мењао и њихов карактер: тако за потребе артилерије најширу примену је нашла карта са дециметарском мрежом правоуглих координата у размери 1:50000, а при крају рата у исту сврху су французи почели искоришћавати рељефне карте у размери 1:20000, на којима су се одређивали „рејони невидљивости“; при искоришћавању тенкова потребне су биле карте у размери 1:10000 и 1:5000; поред тога појавила је се потреба у разноврсним картама, намењеним решавању нарочитих бојних задатака, као што су

позиционе карте, карте артилеријских мета, карте путева надиграња и отступања, карте везе војничких јединица, карте за атирање авиоплана, карте положаја база за снабдевање итд., итд.

Све ове нове карте су се морале израђивати у току самог рата а материјал за њих прикупљао се је у реонима бојних операција. И улога геодезије и геодете добила је најмаркантнији израз.

Геодети су се трудили пронаћи нове начине снимања које би одговарали војним потребама и постављеним задацима. Њиховим апаратима био је у ту сврху ангажован нов начин снимања, и то аерофотограмetriја, снимање из ваздуха, које је оборило све препреке стављене снимању бојним операцијама и већ у својим првим дечијим корацима постигло је неочекиване, блиставе успехе и обезбедио себи сигуран и брз напредак.

Али аерофотограмetriја није елиминисала остале уобичајене начине геодетских радова: у бојним приликама они су добили нарочито важан карактер, а њихово извођење затражило је од извршилаца не само самопоуздања и брзине прилагођивања ка ситуацији, него и широког, и темељног сручног знања.

Геодета на бојном пољу треба да се снађе у свакој ситуацији, да зна искористити сваки инструмент, који је при руци, при решавању постављеног задатака и са тачношћу која би најбоље њему одговарала.

Он треба да зна како може поставити и опсервирати локалну тријангулациону мрежу, брзо њу израчунати у пројекцији оне карте, на коју треба нанети тријангулационе тачке; како поставити, измерити полигонски или тахиметријски влак ради обезбеђења трансформирања авиопланских снимака; како одредити висине тачака, потребних за основу висинског снимања рељефа итд.

У почетку светског рата није био јасан значај геодете у бојним операцијама. Зато се је Војна-географска служба у прво време задовољавала својим сталним кадром. Чак улога топографа, упућеног и у војне јединице није била потпуно јасна.

Карактеристично је у томе смислу писмо, упућено једном од руских војних топографа са фронта свом бившем професору В. В. Витковском:

„Кад сам дошао на бојиште, видео сам да као војни топограф, немам шта да радим, осим пријема и издавања карата. Овом задатку брзо се научио војни писар. У жељи да искористим некако своја стручна знања, ја сам захтевао да будем постављен за авијатичког извиђача да бих учрптавао у карте све што ћу видети код непријатеља. Моја молба била је задовољена и ево, поред своје дужности корпусног топографа, постао сам авијатички извиђач“.

Али већ ускоро је пред армијама изникло низ најозбилнијих проблема чије је правилно решење захтевало учешће геодете. И онда се почело прибирање геодетских снага из мобилисаних редова војске.

Ево неколико података, који могу карактерисати пораст геодетских стручњака, позваних да врше своју специјалну службу у редовима војске.

Француска Војна-географска служба, која је, по мишљењу немачких писаца, била најбоља те врсте, имала је у свом сталном кадру 963 лица, од којих 219 официра, 164 наредника и 276 људи — хонорарних службеника; у новембру 1918 г. овај кадар био је састављен од 550 официра и 7.000 наредника и војника, који су имали стручна знања.

Британску Војну-географску службу су у почетку рата сачињавали један штабофицир и један цртач којима био је придодат један официр Врховне команде и један писар линијске комендатуре. При крају рата иста служба имала је 5 батаљона топографа са 4.000 официра и стручних војника.

Немачка у својим армијама имала је 29 геодетских одреда.

Највећи значај добио је у току светског рата фотограметриски начин снимања, који је могао обавештавати Врховну и војну команду о свим околностима на непријатељској страни бојишта. Он је био тим драгоценији јер је могао снимањем добивене податке обрадити у најкраће време и попунити њима војну карту.

Попуњавање постојећих, израда нових карата и то у најкраће могуће време и брзо прикупљање потребних података за то били су задатци геодетских стручњака на фронту, који су тражили од њих непрекидан, напоран и веома одговоран рад од чијег је успеха зависио често пута успех целе војне операције.

Да би што пре задовољиле свакодневне хитне потребе војних јединица израда карата била је премештена у нарочите пољске литографије смештене или у возним колима, или чак у аутомобилским камионима.

„Од радника картографске струке рат је затражио огромни напор у раду; умешност у искоришћавању разноликог и разноврсног картографског материјала различитих надлештава; брзо одређивање и процењивање тачности ма које картографске продукције; оперисање свим постојећим арсеналом средстава за издавање карата — од ротационих машина до шапирографа и светкопирања; разумевање у избору начина израде и умножавања карата у зависности од рока израде и тираже карата, који би могли обезбедити извршење постављеног задатка у одређено за то време итд.“, такав је опсег рада, по мишљењу мајора Шилова, картографа у савременом рату.

И заиста продуктивност картографа у току светског рата била је изненађујућа. Према подацима **Ekkert'a** немачка топографска служба умножила је за време рата више од 250 милиона примерака разноврсних карата.

Из свега горе наведено следи да у савременом рату улога геодете постаје још већа, још одговорнија него што је била при крају светског рата.

Лица која ће руководити или самостално радити геодетске послове у војне сврхе а у вези са развијањем ратних операција морају имати широку и јаку стручну спрему.

Највећу примену добиће фотограметрија у свима својим облицима, како земаљска, тако и ваздушна. Нарочити значај имају извиђачка снимања, која доносе штабовима најновије податке о свим променама у одбранбеном систему противника — израђивању нових или рушењу артилеријом постојећих утврђења, преме-

штају и концентрисању трупа итд. Први ратни извештаји са француског бојишта у постојећем рату у Европи говоре да извиђачка ваздушна снимања, која се сада могу изводити чак и ноћу, заузима главно место у ратним операцијама француза.

Обрада фотограметријских снимака у току рата ставља се на сасвим другу основу, него ли за време мирнодобских радова: место компликованих апарата за стереограметријску израду планова морају се употребити брзи ректификатори (фоторедуктори) снимака помоћу којих се састављају фотоплани, подаци са којих се учртавају у карту. За нанашање на овакве фотоплане висинских података у облику изохипса служе нарочити стереометри, простије конструкције и једноставније у руковању него ли аутографи, стереопланиграфи итд.

За успех у савременом рату држава мора не само имати добар апарат Војно-географске службе већ још за мирно доба треба да оспособи стотине и стотине цивилних радника на геодетском пољу за рад у војне сврхе, извежбати их тако да би они већ на почетку војних операција могли одговорити у свему потребама војске, потребама одбране државе и народа.

Spectator.

ВЕСТИ

† Војислав Дуковић.

Нестало је из наших редова једног узорног члана; нестало нам је нашег Воја.



И њега је постигла општа судбина као и многе чланове нашега сталеза. Вечито гањан невременом, великим

радом и сталном идејом водиљом, радом и трудом, сломио се млади храст под притиском тешке болести, те је из наших редова за вечита времена нестало узорног јединца сина, доброг друга и вредног радника.

Покојни Војислав Дуковић родио се у селу Пошћењу у црногорској Херцеговини, у честитој србској породици, где је од детињства учен само ономе што је добро, частно и поштено.

Основну школу свршио је у Шавнику, а гимназију у Плевљима, после овог уписао се на геометарски отсек средњо-техничке школе у Београду, који је завршио године 1929.

У школи је својим учењем, понашањем и владањем служио као пример својим друговима, а то је нарочито запажено и оцењено од стране наших професора. После свршене школе ступио је у државну службу у којој је остао до смрти. У државној служби био је увек пример реда, рада и пожртвовања. У местима где је служио, оставио је најлепше успомене не само код својих предпостављених и другова, него је био јако омиљен код свих који су га упознали. Последње место службовања била му је Чајетина, одакле је као тежак болесник, једини син, пренет мајци под Дурмитор, да на њеним рукама издахне дана 4 августа 1939 године.

Судбина га је одузела баш онда кад је његов рад држави и материјална помоћ старој мајци била највише потребна.

Нека би његов узорни рад и живот, служили као светао пример свима нама, а нарочито млађима друговима, а ти неумрли Војо, незамениви пријатељу, топли колега свију нас, почивај мирно, а твоме трошном телу нека је лака црна земља, а твојој уцвелој мајци нека ова другарска љубав послужи као утеха у тешком болу.

Спасо Љ. Јауковић, геом.

Одлковања

У име Њ. В. Краља, указом Краљевских Намесника одликовани су у Министарству финансија — Одељењу катастра и државних добара, орденом Југословенске Круне II реда Др. Звонимир Краљ, начелник Одељења катастра и државних добара орденом Светог Саве IV реда Инж. Александар Костић, сав. Мин. финансија, Ремигије Бубањ, сав. Мин. финансија, и Петар Гризогоно, в. катастарски инспектор Министарства финансија.

Унапређења

У име Њ. В. Краља, указом Краљевских Намесника, на предлог министра финансија, унапређени су: у савској финансијској дирекцији у Загребу, за вишег катастарског инспектора 5 групе Фрањо Бон; у Катаст. управи у Срем. Митровици за вишег катаст. инспектора 5 групе Антун Чуден; у Катастарској управи на Корчули за вишег катаст. инспектора 5 групе Оскар Макиедо; у Катаст. управи у Сплиту за вишег кат. инспектора 5 групе Мартин Главина; у Катаст. управи на Крку, за катастарског геометара 7 групе Петар Барбашић; у Кат. управи у Н. Саду, за катастарског геометара 7 групе, Карло Јонке.

Решењем помоћника министра финансија унапређени су:

У Министарству финансија — одељењу катастра и држ. добара за катастарске геометре 8 групе: Костић Сретен, Ружић Сава, Брјухно Никола, Мухамедагић Хусеин, Салиховић Алија, Радовановић Драгомир, Сирбубат Хусеин, Миличић Алексеј, Николић Мирко и Кефер Јосип.

За катастарске помоћне геометре 9 групе: Николић С. Александар, Лазорко Борис, Станковић Миладин, Стефановић Миодраг, Богићевић Никола, Перковић Мирко, Буков Јован, Дедић

Миодраг, Кречковић Алекса, Николић Д. Борислав, Тонхајзер Јосип, Гајшак Владимир, Бућан Анте, Додер Жарко, Несторовић Борислав, Цветковић Јован, Тадић Фабијан, Пупић Стјепан, Пашкован Антон, Хаџи-Васиљевић Стојан, Вукојичић Прокопије, Миленковић Бранко, Казанџијевић Благоје, Беговић Војин, Зечевић Василије, Моназлијевић Милан, Јовановић Бранко, Миховил Милован, Кушљић Станко, Јовановић Пантелија, Тодоровић Немања, Миушковић Драгољуб, Гроздановић Реља, Чантара Тамил, Нурикић Халис, Панић Владимир, Шћербаков Андрија, Мајер Александар, Гручић Мил., Нинковић Михајло, Милинковић Милорад, Шеваљевић Стеван Златић Милован, Комидановић Атанасије, Лазић Живојин, Марковић Драгољуб, Паовић Лазар, Поповић Славко, Петровић Грујица и Ђирковић Боривоје.

Решењем министра финансија унапређени су:

У Министарству финансија — одељењу катастра и држ. добара за катастарске геометре 8 групе: Тома Шапоћић, Илија Јанковић, Хасим Хаџи-Алић, Слободан Поповић, Методије Главинчевић, Фрањо Илц, Рихард Бауер, Стеван Тасић, Ристо Групчевић, Танасије Тасић, Вељко Пурић, Ракиб Аљаковић, Ољег Некљудов, Никола Мраковић, Милан Милошевић, Жарко Бесарабић, Милован Поропат, Милорад Стошић, Назиф Реџић, Никола Срејић, Светозар Шпирић, Јован Помилац, Божидар Димић, Борислав Голић, Боривоје Пушић, Александар Матвејчек, Драгутин Растегорац, Љубомир Павловић, Драго Пирхам, Владимир Јеленц, Методије Зуковић, Драгутин Микулчић, Петар Ристић, Велимир Милојевић, Фрањо Марић, Вујо Пејић и Јакисл Папо.

За катастарске помоћне геометре 9 групе: Бранислава Урошевић, Јелисавта Милетић, Ђосиљка Ђукановић, Гаврило Рајовић, Расим Мехмедбашић, Петар Перуновић, Никола Петровић, Драгић Росић, Дервиш Куртовић, Жарко Матић, Јован Фемић, Есад Бехлиловић, Сава Јовановић, Давид Тринки, Радомир Мајсторовић, Предраг Басара, Тиро Јовановић, Ђуро Марђокић, Александар Панков, Миодраг Голубовић, Јосип Ајбел и Светозар Пејовић.

Премештаји.

У Име Њ. В. Краља указом Краљевских Намесника као и решењем министра финансија премештени су: Тринкић Крунослав, в. к. геом. из Кат. у. Крапина у К. у Загреб-град. Клајн-мајер Јосип, в. к. геом. из К. у. Бос.

Дубица у Кат. у. Крапина, Јовановић Јован, к. геом. из К. у. Кладово у К. у. Сремски Карловци, Јекл Станислав, чин. пр. из Одељења у Кат. управу Љубљана, Филиповић Алихајдар, у К. управу Гламоч, Арнаутовић Сафет, у К. управу Тузла, Ивановић Душан, у К. управу Бајина Башта, Ждерић Бранко к. геом. из Кат. управе Дервента у К. управу Бос. Нови, Ангоновић Антун из Кат. управе Сремски Карловци у К. управу Супетар, Кабиљ Салих, к. п. геом. из К. у. Дервента у Кат. у. Тешањ, Дракулић Војислав, к. геом. из К. у. Прилеп у К. у. Сушак, Станковић Јовић Станко, к. п. геом. из К. у. Смедерво у К. у. Рача-Крагујевачка, Латифић Исмет, из Одељења у К. у. Ливно, Божац Томо, к. п. геом. из К. у. Д. Михаљца у К. у. Грачаница, Павић Бураћ, к. п. геом. из К. у. Кладово у К. у. Нова Градишка, Турић Андрија, из К. у. Дубровник у К. у. Ђаковица, Дивљак Душан, к. геом. из К. уп. Шабац у К. у. Сомбор, Цакић Шпира, к. геом. из К. у. Сребреница у К. у. Шабац, Вукашиновић Јован, к. геом. из К. у. Бос. Дубица у К. у. Гламоч Љубомир Чавић, к. геом. из К. у. Гламоч у К. у. Бос. Дубица, Панић Миленко, к. геом. из К. у. Мионица, Стојановић Живојин из К. у. Лозница, Вујичић Василије из К. у. Кореница, Пинтер Алберт из К. у. Мурска Субота, Финци Мориц из К. у. Београд, Тановић Никола из Ф. Д. Н. Сад, Каравалић Јосип из К. у. Глина, Андрлон Људевит из К. у. Жагубица, Бојовић Јеремија из К. у. Вуприја у Одељење; Никчевић Драгутин к. п. г. из Одељења у К. у. Жагубица, Илић Живан, к. п. г. у К. у. Ваљево, Оташевић Мирко, к. п. г. у К. у. Рача Крагујевачка, Путник Борислав, к. п. г. у К. у. Винковци, Аврамовић Драгомир, к. п. г. у К. у. Обреновац, Миленковић Обрад, к. п. г. у К. у. Младеновац, Чоходар Ахмет, к. п. г. у К. у. Рогатица, Целебџић Милорад, к. п. г. у К. у. Чачак, Главаш Милан, к. п. г. у К. у. Грачаница.

Премештени су катастарски геометри осме положајне групе и то:

Фалатов Иван из Кат. управе у Чаковцу у Кат. управу у Шапцу, Луцу Фрању из Кат. управе у Копривници у Кат. управу у Новом Саду, Фердербер Иван из Кат. управе у Срем. Митровици у Кат. управу у Вуковар, Мештровић Данило из Кат. управе у Госпићу у Кат. управу у Загребу за околину. Дракулић Војислав из Кат. управе на Сушаку у Кат. управу у Пакрацу, Цвјетковић Перо из Кат. управе у Новом Саду у Кат. управу у Биоград н-М. Данон Исак из Кат. управе

у Сењу у Кат. управу у Новом Саду, Калабић Николу из Кат. управе у Ваљево у Кат. управу у Срем. Карловцима, Караванић Јосип из Мин. финансија у Кат. управу у Врбовском. Фочић-Перић Мато из Мин. финансија у Кат. управу у Копривници. Беадер Владимир из Мин. финансија у Кат. управу у Вараждину. Вујичић Василије из Мин. финансија у Кат. управу у Кореници. Мијовић Драгутин из К. управе у Дарувару у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Прокупљу. Фридман Арнолд из Кат. управе у Пакрацу у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Књажевцу. Маринковић Сава из Кат. управе у Биограду н-М. у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Зајечару. Мијушковић Драго из Кат. управе у Бенковцу у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Краљеву.

Катастарски помоћни геометри девете положајне групе: Тебовић Радомир из Кат. управе у Вуковару у Кат. управу у Срем. Митровици. Верић Антун из Кат. управе у Сенти у Кат. управу у Винковцима. Мраковић Надислав из Кат. управе на Сушаку у Кат. управу у Сењу. Љубан Фрањо из Кат. управе у Новом Саду у Кат. управу у Бенковцу. Коларић Владимир из Кат. управе у Загребу за околину у Кат. управу у Дарувару. Божичевић Јурај из Кат. управе у Сиску у Кат. управу у Госпићу. Пристов Мирослав из Кат. управе у Лазаревцу у Кат. управу у Ваљево. Посаец С. Мијо из Мин. финансија у Кат. управу у Глини. Гајшак Владимир из Мин. финансија на раду код Кат. секције у Соко Бањи у Кат. управу у Сплиту. Пирхан Драго из Мин. финансија у Кат. управу у Сењу. Чолић Фрањо из Мин. финансија у Кат. управу у Славонском Броду.

Котур Ђорђе из Мин. финансија на раду код Кат. управе у Делницама у Кат. управу у Госпићу. Мехмедбашић Расим из Мин. фин. у Кат. управу у Стоцу. Путник Борисав из Кат. управе у Винковцима у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Суботици. Келшин Драгутин из Кат. управе у Госпићу у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Бољевцу. Баровић Андрија из аКт. управе у Бенковцу у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Прокупљу за срез Добрички. Шилак Реља из Кат. управе у Сплиту у Мин. финан. на рад у Кат. секцију у Прокупљу за срез добрички. Пешаљ Милинко из Кат. управе у Супетру у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Бољевцу и Јевремовић Стеван из Кат. управе на Корчули у Мин. финансија на рад у Кат. секцију у Нишу, — све по потреби службе.

ИСПРАВКА

У чланку „Шта се има подузети да катастарски планови добију снагу земљишнокрњижних докумената“ учињене су штампом ниже наведене грешке, које сметају правилном разумевању навода, па их треба исправити и то:

На стр. 141 у првом ступцу, у ретку 23 одоздо, редни број 1) треба да је

штампан крупнијом знаменком 1);

На стр. 146 у другом ступцу, у ретку 14 одозго, погрешно је штампан редни број 3) а мора бити редни број 2) и то крупном знаменком 2);

На стр. 147 у другом ступцу, у ретку 19 одоздо, редни број 3) треба да је штампан крупнијом знаменком 3).



Будите члан Удружења геометара и геодета.

Чек. рач. Главне управе бр. 53.233

Будите члан Задруге геометара за штедњу
и кредит.

Чековни рачун бр. 51.130

Будите сарадник геометарског и геодетског
„Гласника“

Оглашавајте у геометарском и геодетском
„Гласнику“.

Власник за главну управу: Радић Лука, Приштинска 31

Одговорни уредник: Милачић Димитрије — Мајке Јевросиме 46

Штампарија „Светлост“, М. Вајзер. — Београд, Адмирала Гепрата 103. — Тел. 29-729